

УДК 37.134:372.4

Олена Будник

ТЕОРЕТИЧНІ КОНЦЕПТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ШКОЛІ І СТУПЕНЯ

Актуальність проблеми професійної підготовки майбутнього вчителя до соціально-педагогічної діяльності зумовлена наявністю об'єктивних суперечностей між: постійно зростаючими суспільними вимогами до професіоналізму вчителя в аспекті вирішення практичних соціально-виховних завдань у руслі гуманістичної концепції освіти та реальним рівнем його особистісної готовності; потребою підготовки майбутніх учителів до соціально-педагогічної діяльності у вищому педагогічному навчальному закладі та відсутністю належного теоретико-методологічного супроводу цього процесу; традиційним навчально-методичним інструментарієм розвитку особистості майбутнього фахівця та необхідністю його модернізації з урахуванням сучасних соціально-педагогічних технологій. Тому важливим завданням професійної освіти вважаємо розроблення концептуальних стратегій підготовки студентів до соціально-педагогічної діяльності в початковій школі.

Вагомий внесок у науково-філософське осмислення професійної діяльності здійснили В. Андрущенко, В. Киричук, В. Кремень, Н. Ничкало, П. Саух та інші вчені. Педагогічну діяльність як особливий вид соціальної діяльності розглядають С. Гончаренко, Г. Васянович, І. Зязюн, О. Романовський, О. Пономарьов та ін.; теоретичні основи соціально-педагогічної діяльності вивчають О. Безпалько, І. Зверєва, А. Капська, А. Мудрик, В. Поліщук, Н. Сейко, З. Шевців. Відтак професійна підготовка майбутнього вчителя початкових класів до соціально-педагогічної діяльності в умовах сучасних суспільних трансформацій потребує окремого наукового дослідження.

Мета статті – обґрунтувати концептуальні основи професійної підготовки майбутніх учителів до соціально-педагогічної діяльності в початковій школі.

Педагогічний зміст соціально-педагогічної діяльності передбачає синтез необхідних, усвідомлених і цілеспрямованих відносин, зумовлених метою створення соціально-виховного середовища навчального закладу та свідому оптимізацію суспільних виховувальних впливів. Соціально-педагогічна діяльність є віддзеркаленням об'єктивних тенденцій суспільного розвитку, що потребують спеціально визначеного змісту й організаційних технологій у розгорнуту програму поетапного поступу до га-

рмонійного розвитку особистості в соціумі. Тому професійну соціально-педагогічну діяльність майбутнього вчителя розглядаємо у *широкому соціальному та специфічно педагогічному* дискурсі.

Підготовку майбутнього вчителя до соціально-педагогічної діяльності трактуємо як цілеспрямований комплексний процес, що передбачає оволодіння ним систематизованими знаннями, вміннями, педагогічними цінностями і професійно значущими якостями задля набуття практичного досвіду цієї діяльності.

На концептуальному рівні результатом підготовки майбутнього вчителя до соціально-педагогічної діяльності вважаємо його *особистісно-професійну готовність* як інтегроване утворення, що синтезує в собі складові компоненти (когнітивний, мотиваційний, соціально-комунікативний, морально-естетичний, діяльнісно-технологічний), виокремлені відповідно до змісту цієї діяльності, особливостей і умов її здійснення в навчально-виховній практиці.

Головну мету педагогічної освіти В. Сластьонін визначає як професійно-особистісний розвиток учителя [8, с. 79–81]. В умовах педагогічного університету особистісний розвиток студента здійснюється у процесі його навчальної та науково-дослідницької діяльності, що передбачає опанування професією. Особистісну готовність майбутнього фахівця вважаємо провідною стосовно готовності професійної, адже ефективність соціально-педагогічної діяльності детермінована високими духовними ідеалами, гуманістичною спрямованістю, креативністю, морально-естетичним ставленням до суб'єктів взаємодії.

Методологічний підхід у статті розглядаємо як систему основних філософських положень, що сукупно становлять основу наукового дослідження, а теоретичний підхід – як низку соціально-педагогічних теорій, використання яких уможливорює виявлення суперечностей, принципів і закономірностей перетворення предмета професійної діяльності.

Розроблення концептуальних засад здійснено з орієнтацією на процес професійної підготовки майбутнього вчителя як цілісної системи, що включає педагогічне цілепокладання, зміст освіти, методи, засоби, технології досягнення поставленої мети, а також студента як суб'єкта соціально-педагогічного процесу та викладача як організатора цього процесу. У дослідженні виокремлюємо основні методологічні підходи: міждисциплінарний, соціосистемний, аксіологічний, культурологічний, структурно-функціональний, суб'єктно-діяльнісний, синергетичний, які слугують підґрунтям проектованої концепції.

У сучасній педагогічній науці пропагується інтегрування класичного (системного), некласичного (екзистенціального) та постнекласичного (наративного) підходів у аналізі та проектуванні професійної

діяльності. У цьому ракурсі в підготовці майбутнього вчителя до соціально-педагогічної діяльності вважаємо доцільним орієнтуватися на визначені методологічні та загальнодидактичні принципи.

Принцип комплексності характеризує соціально-педагогічну діяльність як складну систему, що потребує міждисциплінарного вивчення й аналізу її складових і часто призводить до непередбачуваних результатів її дослідження та практичної реалізації. Це породжує необхідність “еклектичного підходу” в моделюванні професійної спрямованості досліджуваного феномена. Такий підхід уможливилює поєднання наукової та ненаукової творчості, раціональних й інтермінаційних методів дослідження [7, с. 40].

З цим принципом професійна підготовка майбутнього вчителя до соціально-педагогічної діяльності в початковій школі передбачає опанування ним наукових теорій, законів, понять, методів і форм пізнання на міжпредметній основі шляхом інтегрування виокремлених знань і видів навчально-дослідної та соціально-позитивної діяльності.

Принцип наукової стратегії передбачає науково-педагогічний пошук, вироблення оригінальних технологій реалізації функцій соціально-педагогічної діяльності у практиці школи і підготовки майбутнього вчителя до її ефективного здійснення, тобто починаючи від визначення проблеми, її методологічного обґрунтування, оцінювання до створення її моделі з формуванням теоретичних засад, методики роботи та кінцевого результату. У сучасній вищій освіті гостро стоїть проблема формування глибинних теоретико-методологічних знань майбутніх фахівців, стійких світоглядних позицій, на яких ґрунтується професійна діяльність у школі. Утім значна кількість учителів здебільшого схильні до стереотипно-практичної діяльності, що виключає систематичне наукове самовдосконалення, через небажання вивчати нововведення часто консервативно їм протидіють.

Завдання наукової стратегії, передусім, у соціально-педагогічному ракурсі – це прогнозування можливих негативних чи позитивних явищ на інтуїтивному рівні, до яких може привести впровадження творчих пошуків у виховному процесі. У соціально-педагогічній діяльності, що ґрунтується на гуманістичних позиціях, у роботі з девіантними учнями, їхніми батьками, налагодженні консультування обдарованих дітей, здійсненні культурно-дозвіллевої (анімаційної) діяльності тощо особливої значущості набуває сценарій реалізації наукової стратегії з глибинним прогнозуванням її результативності. Відтак принцип наукової стратегії у професійній підготовці вчителя передбачає відображення відповідності змісту вищої освіти суспільно-освітнім вимогам, сучасним науковим досягненням і реаліям навчально-виховної практики.

У рамках класичної методології *принцип системності* – це спрямування професійної підготовки майбутнього вчителя до соціально-педагогічної діяльності як складної системи, що містить певні впорядковані елементи, які взаємопов'язані між собою таким чином, що виключення чи введення нового елемента закономірно відображається на інших [4, с. 81]. Підготовка педагога початкової школи здійснюється як система загальнонаукових структурно-функціональних зв'язків з урахуванням наступності між етапами (роками) навчання та відповідними програмами в центрі багаторівневої педагогічної освіти.

Принцип фундаменталізації професійно-педагогічної освіти (за С. Гончаренком) передбачає забезпечення основ професійної та загальної культури фахівця, що реалізується в його гуманітарній і професійній соціально-педагогічній діяльності. Фундаменталізація професійної підготовки спрямована на вирішення суперечності між професійною освітою і вузькопрактичною професійною підготовкою. Отже, фундаменталізацію професійної підготовки майбутнього вчителя ПК вбачаємо у формуванні в нього ціннісних установок на гнучкість і мобільність у використанні соціально-педагогічних технологій у шкільній практиці, розвитку його методологічної, креативної, інформаційно-комунікативної культури. С. Гончаренко акцентує на потребі фундаменталізації освіти в аспекті духовного розвитку професіонала, а не лише формування в нього знань і вмінь із відповідних навчальних дисциплін спеціалізації [3, с. 2–6]. Адже опанування загальнометодологічними уявленнями пізнання уможливить здатність до імпровізації міждисциплінарними категоріями у професійній діяльності, інтерактивної організації соціально-педагогічної діяльності, поетапний творчий розвиток і самореалізацію вчителя.

У рамках синергетичної (некласичної) методології визначаємо *принцип нелінійності*, який вказує на необхідність інноваційного, некласичного сприйняття світу на основі врахування сучасних досліджень соціально-гуманітарних наук. Нелінійність професійного мислення вирізняється гнучкістю, варіативністю, воно завжди спрямоване на вирішення “складних систем з урахуванням новітніх методологічних підстав, методик і засобів” [7, с. 39]. Духовні, соціальні, індивідуальні якості людини також характеризуються нелінійністю. Нелінійне мислення у професійній підготовці студента до соціально-педагогічної діяльності має метою її здійснення на більш досконалому рівні, тому, зазвичай, мета і спрямованість цієї діяльності у практиці є вищими і вступають у суперечність із результатами. У підготовці майбутнього вчителя цей принцип передбачає відкритість, варіативність, гнучкість, мобільність системи формування знань і вмінь соціа-

льно-педагогічного змісту шляхом синтезу базових і спеціальних курсів, розвиток суб'єктності, стимулювання креативності.

Принцип соціокультурної детермінації професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи відображається в ретельному врахуванні загальнолюдських, національних пріоритетів, соціальної політики держави в контексті світового соціокультурного процесу. Адже нові форми суспільного буття сприяють осмисленню культур різних соціумів: регіонального (європейського, азіатського, українського тощо) чи вселюдського (глобального). Відповідно культура соціуму чинить істотний вплив на результати соціально-педагогічної діяльності вчителя. Не випадково сучасні вчені (Г. Васянович, І. Зязюн, О. Савченко, П. Саух, Г. Філіпчук та ін.) акцентують на культурологічній складовій професійної освіти (“освіченість через культуру”).

Принцип єдності суспільного й особистісно-професійного характеризує взаємозв'язок загальнолюдського соціально-педагогічного досвіду та його відображення у свідомості майбутнього вчителя як носія і творця відповідних цінностей суспільства. У професійній підготовці майбутніх фахівців сучасні вчені пропонують так званий “методолого-діяльнісний підхід, головна роль у якому належить рефлексивно-мисленнєвій культурі як формі організації свідомості професіонала”, де професійна свідомість трактується, насамперед, як діяльнісно організована [6, с. 373–374]. “Педагогічна свідомість учителя, – на думку польських учених, – повинна розглядатися з погляду бачення нової ситуації, нових потреб і завдань” [11, с. 19], тобто з урахуванням суспільних вимог до особистісно-професійного становлення майбутнього вчителя.

Принцип взаємозв'язку теоретичного знання з практикою – це осмислення значущості теоретико-професійного навчання та практико-орієнтованого досвіду майбутнього фахівця у змісті професійно-педагогічної освіти, використання емпіричних знань, набутих у період проходження педагогічної практики, у науково-дослідницькій роботі, усвідомлення випереджувального характеру теоретичного пізнання стосовно практики.

Практико-орієнтований підхід І. Пальшкова вважає визначальним у діяльності педагога. На думку вченої, соціальна реальність відображається у взаємодії та взаємозумовленості трьох сфер: “соціальної системи як сукупності умов для здійснення педагогічної практики і відтворення відповідних соціальних ролей; індивіда, представленого сукупністю практичних педагогічних дій, ціннісних орієнтацій, способів мислення та свідомості; знакових систем як способів опрестування, кодування ідеології конкретного вчителя, усвідомленої ним картини світу і відтворюваної у педагогічній діяльності” [5, с. 35].

Принцип антропологічної спрямованості – орієнтованість змісту професійної освіти на інтегративне вивчення людини, визнання самоцінності індивідуума студента як активного суб'єкта навчально-пізнавального процесу, врахування особистісних особливостей його розвитку в процесі опанування професійно значущими цінностями на засадах гуманізму і духовності.

“Виховання – це насамперед людинознавство”, – зазначав В. Сухомлинський [9, с. 13]. У цьому ж гуманістичному сенсі в науковій літературі знаходимо концепції педагогіки людинотворчості (В. Андрущенко), людиноцентризму (В. Кремень), особистісно зорієнтованої освіти (І. Бех, М. Чобітько, М. Якиманська), дитиноцентризму (О. Квас), людиновимірності (О. Компанієць, Л. Москальова, С. Хоружій та ін.).

Універсальною основою педагогіки культури, що ґрунтується на тріаді “культура – формування – особистість”, польський учений Д. Кубіновський визначає гуманізм [10, с. 209]. Саме гуманістичні ідеї вважаємо необхідною умовою вдосконалення вищої професійно-педагогічної освіти. А от вітчизняний психолог Г. Балл одним з аспектів гуманізму визначає *раціогуманізм*, акцентуючи на інтелектуальній культурі майбутнього фахівця. Отже, раціогуманізм трактують як світоглядну та методологічну орієнтацію, що передбачає визнання інтелектуальної культури найважливішим досягненням людства і вимагає “максимального його використання у гармонійній взаємодії з іншими складниками культури” [1, с. 100]. Переконані, що у професійній педагогічній діяльності вчителя інтелектуальна складова слугує домінантною і визначає її антропологічно-ціннісні стратегії.

Принцип рефлексивної креативності передбачає орієнтування на індивідуально-творчий підхід до засвоєння професійних знань і вмінь, використання у педагогічній діяльності інноваційних технологій. Цей принцип розглядаємо в невіддільній єдності з професійно-педагогічною саморефлексією – створення умов для самостійної навчально-дослідної роботи майбутнього вчителя задля його саморозвитку, самопізнання, самовизначення, самоосвіти, самовиховання, самореалізації.

Рефлексія (від лат. *reflexio* – звернення назад) – це “процес самопізнання суб'єктом внутрішніх психічних актів і станів” [2, с. 368]. Самопізнання, за якого відбувається осмислення особистістю власних думок, учинків, індивідуально-психологічних особливостей, називають *саморефлексією*. Акцентування саме на професійно-педагогічній саморефлексії не випадкове, адже підготовка майбутнього вчителя невіддільна від його актуалізації смисло-ціннісної самосвідомості, особистісного розвитку, духовно-естетичного збагачення заради здійснення суспільно значущих вчинків.

І. Бех визначає такі типи особистісної рефлексії: регулятивну (свідоме регулювання протікання психічних процесів), визначальну (осмислення суб'єктом свого "Я"), синтезативну (створення образу "Я" особистості на основі системи духовних цінностей), створювальну (функцією якої виступає духовно-моральний розвиток і саморозвиток особистості) [2, с. 368]. Сучасні вчені (А. Борисюк, Т. Міщенко, В. Пішак та ін.) акцентують на проблемі формування професійної ідентичності, що тісно пов'язана з розвитком професійної самосвідомості. Відповідно теоретична підготовка майбутнього педагога повинна спрямовуватися не лише на ретрансляцію системи професійно значущої інформації, а й на розвиток здатності до рефлексії та самоусвідомлення [6, с. 372].

Механізм рефлексії майбутнього фахівця стимулює його до професійно-педагогічного самовдосконалення, яке здійснюється шляхом: 1) оволодіння майбутніми фахівцями досягненнями соціально-педагогічної науки та впровадження їх у шкільну практику; 2) вивчення й узагальнення кращого педагогічного досвіду; 3) науково-методичної роботи студентів та участі в науково-педагогічних дослідженнях. У професійній діяльності згідно з принципом рефлексивної креативності майбутній фахівець характеризується високим творчим потенціалом, здатністю до дивергентного мислення, прагненням до самовдосконалення і пошуку оригінальних варіантів вирішення соціально-педагогічних проблем, неприйняттям стереотипного підходу до навчання, виховання та розвитку молодшого школяра.

Розроблення концептуальних засад дослідження здійснено з орієнтацією на процес професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи як цілісної системи, що включає педагогічне цілепокладання, зміст освіти, методи, засоби, технології досягнення поставленої мети, а також студента як суб'єкта соціально-педагогічного процесу та викладача як організатора цього процесу.

Таким чином, механізм реалізації виокремлених теоретичних концептів професійної підготовки майбутнього педагога здійснюється поетапно шляхом координації зусиль професорсько-викладацького складу вищого навчального закладу, представників громадських організацій в аспекті забезпечення соціально-педагогічного спрямування змісту навчально-виховного процесу. Важливим аспектом упровадження авторської концепції визначено оновлення змісту викладання педагогічних дисциплін засобами професійно-розвивальних технологій: розвитку творчої особистості учня, здоров'язберезувальні; інформаційно-комунікаційні; естетотерапія та методи залучення учнів до проектної діяльності; особистісно зорієнтовані технології в індивідуально-груповій соціально-педагогічній діяльності з учнями.

Реалізація представленої концепції невіддільна від проектування впливу соціально-виховного середовища навчального закладу на професійну компетентність майбутнього вчителя в соціально-педагогічній сфері, оптимізації самостійної та науково-дослідницької роботи студентів, включення їх у різні види соціально-педагогічної діяльності у процесі виробничої практики.

Формування науково-теоретичних та організаційно-технологічних засад професійної підготовки майбутніх фахівців передбачає: включення соціально-педагогічної проблематики до науково-дослідних програм університету; психолого-педагогічне діагностування студентів на предмет виявлення рівня їхньої професійної готовності за напрямками соціально-педагогічної діяльності; проведення науково-практичних симпозіумів, конференцій, семінарів з окресленої проблеми із залученням студентської молоді, вчителів базових шкіл і працівників соціальних служб; підвищення професійної кваліфікації викладачів із питань соціокультурного формування та розвитку майбутніх учителів; підготовку і видання наукових, навчально-методичних посібників з окресленої теми.

Перспективи подальшого наукового пошуку вбачаємо в моделюванні соціокультурного простору навчальних закладів різних типів, просвітницькій діяльності в соціально-педагогічній сфері, дослідженні особливостей підготовки до соціально-педагогічної діяльності вчителів сільських малокомплектних шкіл, розробленні теоретико-методичного супроводу для використання соціально-виховних технологій у системі післядипломної педагогічної освіти тощо.

Посилання:

1. *Балл Г.* Раціогуманізм як форма гуманізму відповідна викликам сучасності / *Г. Балл* // Професійна освіта: педагогіка і психологія : польсько-український щорічник / за ред. *Т. Левовицького, І. Зязюна, І. Вільш, Н. Нічкало*. — Вип. XIV. — Ченстохова ; Київ, 2012. — С. 93—108.
2. *Бех І. Д.* Рефлексія / *І. Д. Бех* // Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. — 2-е видання / за заг. ред. проф. *І. Д. Звереві*. — Київ; Сімферополь : Універсум, 2013. — С. 368—371.
3. *Гончаренко С.* Фундаменталізація освіти як дидактичний принцип / *С. Гончаренко* // Шлях освіти. — 2008. — № 1 (47). — С. 2—6.
4. *Гурова Р. Г.* Социологические проблемы воспитания / *Р. Г. Гурова*. — М. : Педагогика, 1981. — 176 с.
5. *Пальшкова І. О.* Формування професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя початкової школи : практико-орієнтований підхід : автореф. д-ра пед. наук: 13.00.04 / *І. О. Пальшкова*. — Одеса, 2009. — 45 с.
6. *Пішак В. П.* Роль теоретичної та практичної підготовки у становленні професійної ідентичності майбутнього медичного працівника / *В. П. Пішак, А. С. Борисюк* // Психологічна і педагогічна науки в Україні : зб. наук. праць : в 5 т. — Т. 2 : Психологія, вікова фізіологія та дефектологія. — К. : Педагогічна думка, 2012. — С. 368—378.
7. Синергетичне світобачення : наукові і педагогічні аспекти : монографія / за ред. *Н. В. Кочубей*. — Суми : ВТД “Університетська книга”, 2013. — 177 с.

8. *Сластенин В. А.* Профессионально-педагогическая подготовка современного учителя / *В. А. Сластенин* // Педагогика. — 1991. — № 10. — С. 79—81.
9. *Сухомлинський В. О.* Серце віддаю дітям / *В. О. Сухомлинський* // Вибрані твори в 5 томах. — К. : Радянська школа, 1977. — Т. 3. — С. 9—279.
10. *Kubinowski D.* Pedagogika kultury jako źródło współczesnych inspiracji teorii uniwersyteckiego kształcenia pedagogicznego / *D. Kubinowski* // Педагогічна освіта в Україні і Польщі: реалії та перспективи : збірник наукових праць / за ред. *Д. Герцюка і Р. Кухи*. — Львів : Видавничий центр Львівського національного університету ім. І. Франка, “Тріада плюс”, 2008. — С. 205—217.
11. *Markocki Z.* Nauczyciel – wychowawca wobec nowej rzeczywistości edukacyjnej społeczeństwa / *Zygmunt Markocki* // KU Dobrej Szkole. Nauczyciele. Technologie kształcenia / Redakcja naukowa *Czesław Prewka*. — Tom II. — Wyższa Szkoła Humanistyczna TWP w Szczecinie, Instytut Technologii Eksploatacji. — PIB, Radom, 2009. — S. 15–21.

References (translated and transliterated)

1. *Ball H.* Ratsiohumanizm yak forma humanizmu vidpovidna vyklykam suchasnosti (Ratsiohumanism as a Form of Humanism Corresponding to Modern Challenges) // Professional Education: Pedagogy and Psychology : Polish-Ukrainian Yearbook / Ed. by *T. Levovytsky, I. Zyazyun, I. Vilsh, N. Nychkalo*. Vol. XIV. Czestochowa; Kyiv, 2012. P. 93—108.
2. *Bekh I. D.* Refleksiya (Reflection). // Encyclopaedia for social services professionals, 2nd edition. / Ed. by prof. *I. D. Zvereva*. Kyiv; Simferopol, 2013. P. 368—371.
3. *Honcharenko S.* Fundamentalizatsiya osvity yak dydaktychnyi pryntsyp (Foundamentalization of Education as a Didactic Principle). // Way of Education, 2008, № 1 (47). P. 2—6.
4. *Gurova R. G.* Sotsiologicheskie problemy vospitaniya (Sociological Problems of Upbringing). Moscow, 1981. 176 p.
5. *Pal'shkova I. O.* Formuvannya profesiyno-pedahohichnoyi kul'tury maybutn'oho vchytelia pochatkovoyi shkoly: praktyko-orijentovanyi pidkhid : avtoref. d-ra ped. nauk : 13.00.04 (Formation of Professional and Pedagogical Culture of Future Primary School Teacher: practice-oriented approach : Author's abstract of Dr. of Pedagogy thesis : 13.00.04). Odessa, 2009. 45 p.
6. *Pishak V. P., Borysiuk A. S.* Rol' teoretychnoyi ta praktychnoyi pidhotovky u stanovlenni profesiynoyi identychnosti maybutn'oho medychnoho pratsivnyka (Role of Theoretical and Practical Training in Development of Professional Identity of Future Medical Staff). // Psychological and Pedagogical Sciences in Ukraine : collected works : in 5 vol. Vol. 2 : Psychology, Developmental Physiology and Defectology. Kyiv, 2012. P. 368—378.
7. Synerhetychne svitobachennia : naukovy i pedahohichni aspekty : monohrafiya (Synergetic Worldview: Scientific and Pedagogical Aspects : monograph). / *N. V. Kochubey* (ed.). Sumy, 2013. 177 p.
8. *Slastenin V. A.* Professional'no-pedagogicheskaiia podgotovka sovremennogo uchitel'ia (Professional and Educational Training of Modern Teacher). // Pedagogy, 1991, № 10. P. 79—81.
9. *Sukhomlynskyi V. O.* Sertse viddayu ditiam (I Give my Heart to the Children). // Selected works in 5 volumes. Kyiv, 1977. Vol. 3. P. 9—279.
10. *Kubinowski D.* Pedagogika kultury jako źródło współczesnych inspiracji teorii uniwersyteckiego kształcenia pedagogicznego (Pedagogics of Culture as a Source of Contemporary Inspiration Theories of University Teacher Training). // Teacher education in Ukraine and Poland : Realities and Prospects : Collected Works / Ed. by *D. Hertsyuk and R. Kukh*. Lviv, 2008. P. 205—217.
11. *Markocki Z.* Nauczyciel – wychowawca wobec nowej rzeczywistości edukacyjnej społeczeństwa (Teacher – Teach to New Educational Reality in Society) // KU Good School. Teachers. Technol-

ogy of Education / Ed. by *Czeslaw Prewka*. Vol. II. Higher School of Humanities TWP in Szczecin, Institute for Sustainable Technologies, National Research Institute, Radom, 2009. P. 15—21.

Стаття надійшла до редакції 07.10.2013

Е. Будник

**Теоретические концепты подготовки будущих учителей
к социально-педагогической деятельности в школе I степени**

В статье обоснованы концептуальные основы подготовки будущих учителей к социально-педагогической деятельности путем соответствующего направления содержания высшего образования и приоритетности духовно-эстетических, гуманистических, социокультурных ценностей как составляющих. Разработана авторская концепция этой подготовки на основе субъектно-деятельностного, междисциплинарного, социосистемного, синергетического, аксиологического, культурологического и структурно-функционального подходов. Акцентировано на необходимости формирования целостной личности профессионала, а результатом готовности будущего учителя к социально-педагогическому взаимодействию в учебном заведении признан уровень его личностно-профессионального развития. В профессиональной подготовке будущего учителя к социально-педагогической деятельности приоритетными определены следующие методологические принципы: комплексности, научной стратегии, системности, фундаментализации, нелинейности, взаимосвязи теоретического знания с практикой, антропологической направленности, рефлексивной креативности и другие. Обоснованы перспективные направления дальнейшего исследования проблемы.

Ключевые слова: профессиональное образование, социально-педагогическая деятельность, личностно-профессиональное развитие, целостная личность профессионала.

О. Будник

**Theoretical Concepts of Preparing Future Teachers
for Social and Educational Activities at Primary School**

The article deals with the conceptual basis of preparing future teachers for social and educational activities due to appropriate orientation of the content of higher education and the priority of spiritual and aesthetic, humanistic, social and cultural values as components of this readiness. The author worked out the conception of such a training based on subject and activity, intersubjective, socio-system, synergetic, axiological, culturological, structure and functional approaches. The author pays attention to the necessity to form a coherent personality and the result of future teachers' readiness for social and educational interaction in an educational institution is considered as a level of personal and professional development. The following methodological principles have the priority in future teachers' training to the social and educational activities, namely: the principles of comprehensiveness, scientific strategy, system, fundamentalization, nonlinearity, relationship of theoretical knowledge with practice, anthropological focus, reflective creativity etc. The researcher proved promising directions for further research of the problem.

Key words: professional education, social and educational activities, personal and professional development, integrated personality.

Рецензент – кандидат філософських наук,
старший науковий співробітник В. Д. Онищенко